

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 20/2010 vp

Hallituksen esitys henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien parantamiseksi sekä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisen edistämiseksi sellaisten päätösten osalta, jotka on tehty vastaajan ollessa poissa oikeudenkäynnistä, tehdyn neuvoston puitepäätöksen eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä syyskuuta 2010 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien parantamiseksi sekä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisen edistämiseksi sellaisten päätösten osalta, jotka on tehty vastaajan ollessa poissa oikeudenkäynnistä, tehdyn neuvoston puitepäätöksen eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta (HE 110/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio, oikeusministeriö
- käräjätuomari Petteri Palomäki, Pirkanmaan käräjäoikeus
- valtiosyyttäjä Mika Ilman, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- asianajaja Satu Wartiovaara, Suomen Asianajaliitto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sisäasiainministeriö
- keskusrikospoliisi.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettua lakia, vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta taloudellisiin seuraamuksiin tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annettua lakia ja vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta menete-

tyksi tuomitsemista koskeviin päätöksiin tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annettua lakia.

Henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien parantamiseksi sekä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisen edistämiseksi sellaisten päätösten osalta, jotka on tehty vastaajan ollessa poissa oikeudenkäynnistä, tehdyn puitepäätöksen mukaan rikosasian ratkaiseminen

vastaajan poissa ollessa on harkinnanvarainen peruste kieltäytyä henkilön luovuttamisesta toiseen jäsenvaltioon tai panna taloudellisen seuraamuksen tai menettämisseuraamuksen sisältävä tuomio täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa. Jos eräistä oikeusturvatakeista olisi huolehdittu, ei kieltäytymisperustetta kuitenkaan olisi. Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi edellä mainit-

tuihin lakeihin puitepäätöksestä johtuvat muutokset.

Puitepäätöksen mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet puitepäätöksen säännösten noudattamiseksi 28 päivänä maaliskuuta 2011 mennessä. Tämän vuoksi ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 28 päivänä maaliskuuta 2011.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä on kysymys ns. poissaolotuomiopuitepäätöksen (neuvoston puitepäätös 2009/299/YOS) kansallisesta täytäntöönpanosta. Poissaolotuomiopuitepäätöksellä muutetaan kolmea Suomessa jo voimaan saatettua puitepäätöstä: eurooppalaista pidätysmääräystä koskevaa puitepäätöstä (2002/584/YOS), vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista taloudellisiin seuraamuksiin koskevaa puitepäätöstä (2005/214/YOS) ja vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista menettämisseuraamuksiin koskevaa puitepäätöstä (2006/783/YOS).

Poissaolotuomiopuitepäätöksen mukaan rikosasian ratkaiseminen vastaajan poissa ollessa on harkinnanvarainen peruste kieltäytyä henkilön luovuttamisesta toiseen jäsenvaltioon tai panna taloudellisen seuraamuksen tai menettämisseuraamuksen sisältävä tuomio täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa. Kieltäytymisperustetta ei kuitenkaan ole, jos puitepäätöksen edellyttämistä oikeusturvatakeista on huolehdittu.

Valiokunta pitää esitettyjä lainmuutoksia poissaolotuomiopuitepäätöksen täytäntöön panemiseksi tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Muutoksilla parannetaan rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevan prosessuaalisia oikeuksia, helpotetaan oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa ja edistetään oikeudellisten päätösten vastavuoroista tunnustamista jäsenvaltioiden välillä.

Valiokunta toteaa, että oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 a luvun mukaisessa kirjallisessa menettelyssä ratkaistut asiat eivät aina ilmeisesti johtaisi luovuttamiseen toisesta jäsenvaltiossa Suomeen. Luovuttamiseen suostuminen riippuisi siitä, miten jäsenvaltio saattaa puitepäätöksen osaksi kansallista lainsäädäntöään ja, jos kieltäytymisperuste olisi harkinnanvarainen, katsotaanko toisessa jäsenvaltiossa olevan luovutukselle este. Tarvittaessa syyttäjän olisi harkittava, viedäänkö asia suulliseen käsittelyyn, jos luovuttamispyynnön tekeminen voisi myöhemmin tulla aiheelliseksi. Tämä koskee myös mahdollista menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa. Saadun selvityksen mukaan kirjallisessa menettelyssä tuomitavat rangaistukset ovat pääsääntöisesti lajiltaan tai määrältään sellaisia, ettei niiden perusteella luovuttamista voi pyytää. Luovuttamispyyntö voidaan tehdä, jos tuomittu rangaistus on vähintään neljän kuukauden ehdoton vankeusrangaistus.

Poissaolotuomiopuitepäätöksen 5 ja 6 artiklan tarkoittamia muutoksia ei tässä yhteydessä esitetä tehtäväksi Suomen lainsäädäntöön. Artiklat liittyvät kahteen puitepäätökseen, joita Suomessa ei ole vielä kansallisesti saatettu voimaan. Valiokunta yhtyy esityksen perusteluissa mainittuun toteamukseen, että poissaolotuomiopuitepäätöksen täytäntöönpano niiltä osin on tarkoituksenmukaisinta tehdä siinä yhteydessä, kun kyseiset puitepäätökset muutoinkin saatetaan kansallisesti voimaan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 29 päivänä lokakuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Janina Andersson /vihr	Outi Mäkelä /kok
vpj.	Anna-Maja Henriksson /r	Raimo Piirainen /sd
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Tero Rönni /sd
	Oiva Kaltiokumpu /kesk	Mauri Salo /kesk
	Ilkka Kantola /sd	Mirja Vehkaperä /kesk
	Jari Larikka /kok	vjäs. Katja Taimela /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.